

ԲՈՂՈՔ-ԴԻՄՈՒՄ

Հայաստանի Հանրապետությունում հավատարմագրված դիվանագիտական ներկայացուցչություններին

Մենք՝ ներքոստորագրյալ արցախյան, հայաստանյան եւ սփյուռքյան հասարակական կազմակերպություններս եւ գործիչներս, վճռական բողոք ենք հայտնում Ադրբեջանի կողմից բռնազավթված Արցախի տարածք օտարերկրյա ներկայացուցիչների այցերի և այդ այցերի ընթացքում իրականացվող անթույլատրելի հրապարակային գործողությունների կապակցությամբ:

Նման այցերը չեն կարող դիտարկվել բացառապես որպես մասնավոր, զբոսաշրջային կամ մշակութային միջոցառումներ: Դրանք իրականացվում են մի տարածքում, որտեղից 2023 թվականի սեպտեմբերին բռնի տեղահանվել է բնիկ հայ բնակչությունը, իսկ հայկական պատմամշակութային ժառանգությունը ենթարկվում է նպատակաուղղված ոչնչացման, փոփոխման, յուրացման և դրա հայկական ինքնության ջնջման:

Առանձնահատուկ մտահոգություն են առաջացնում Ստեփանակերտ, Շուշի, Գանձասար, Դադիվանք և հայկական մշակութային ու հոգևոր ժառանգության այլ վայրեր օտարերկրյա ներկայացուցիչների այցելությունները, որոնք ուղեկցվում են հրապարակային լուսանկարներով և պաշտոնական հայտարարություններով՝ առանց տեղահանված հայ բնակչության վիճակի և նրա մշակութային ժառանգության աղետալի վիճակի պատշաճ գնահատման:

Նման գործողությունները Ադրբեջանի կողմից ակտիվորեն օգտագործվում են՝ միջազգային ճանաչման և ընդունելիության տպավորություն ձևավորելու համար՝ քաղաքական-իրավական

Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտությունը ուժի ապօրինի կիրառմամբ և էթնիկ զտմամբ լուծելու քաղաքականության նկատմամբ:

Հիշեցնում ենք, որ 2021 թվականի դեկտեմբերի 7-ին ՄԱԿ-ի Արդարադատության միջազգային դատարանը «Հայաստանն ընդդեմ Ադրբեջանի» գործով պարտավորեցրել է Ադրբեջանին ձեռնարկել անհրաժեշտ միջոցներ՝ հայկական մշակութային ժառանգության նկատմամբ վանդալիզմի և պղծման գործողությունները կանխելու և պատժելու համար, ներառյալ եկեղեցիների, պաշտամունքի վայրերի, հուշարձանների և գերեզմանատների նկատմամբ իրականացվող գործողությունները: Դատարանի կողմից ՄԱԿ-ի Կանոնադրության 41-րդ հոդվածի հիման վրա կիրառված ժամանակավոր միջոցներն ունեն պարտադիր բնույթ:

Այս համատեքստում հայկական ժառանգության օբյեկտներ այցելելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել համապատասխան միջազգային իրավական պարտավորությունները և դրանց պահպանման համար առկա՝ փաստագրված ռիսկերը:

Վերոգրյալի կապակցությամբ կոչ ենք անում Հայաստանի Հանրապետությունում հավատարմագրված դիվանագիտական ներկայացուցչություններին.

1. Պատշաճ քաղաքական և իրավական գնահատական տալ իրենց ներկայացուցիչների՝ Ադրբեջանի կողմից բռնազավթված Արցախի տարածք կատարած այցերին:

2. Պահանջել տեղեկատվություն նման այցերի նպատակների, ձևաչափի, իրավական և էթիկական հիմքերի վերաբերյալ:

3. Չմասնակցել այն միջոցառումներին, որոնք կարող են նպաստել Ադրբեջանի՝ Արցախի, նրա ժողովրդի և հայկական մշակութային

ժառանգության նկատմամբ իրականացվող հանցավոր քաղաքականության միջազգային լեգիտիմացմանը:

4. Հայկական մշակութային և կրոնական օբյեկտներ այցելելիս հաշվի առնել դրանց պատմական պատկանելությունը և հայկական ինքնության պահպանման խնդիրները:

5. Ադրբեջանի իշխանությունների առջև բարձրաձայնել հայկական եկեղեցիների, վանքերի, հուշարձանների, գերեզմանատների, թանգարանների և մշակութային ժառանգության այլ օբյեկտների պահպանության հարցերը:

6. Պահանջել Ադրբեջանի կողմից ՄԱԿ-ի Արդարադատության միջազգային դատարանի սահմանած պարտավորությունների անվերապահ կատարումը, ինչպես նաև ապահովել Արցախի բռնի տեղահանված հայ բնակչության՝ իրենց բնակավայրեր անվտանգ, արժանապատիվ և առանց խտրականության վերադարձի իրավունքի իրականացումը:

7. Դիվանագիտական և միջազգային համապատասխան հարթակներում հետևողականորեն բարձրաձայնել և պաշտպանել Արցախի բռնի տեղահանված հայ բնակչության՝ իր հայրենիք անվտանգ, արժանապատիվ և առանց նախապայմանների վերադարձի իրավունքը՝ որպես նրա հիմնարար իրավունքների և արդար ու կայուն խաղաղության անբաժանելի բաղադրիչ:

8. Դիվանագիտական և միջազգային համապատասխան հարթակներում հետևողականորեն պահանջել Ադրբեջանի իշխանություններից ապահովել ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի անկախ առաքելության անարգել մուտքը Արցախ՝ հայկական մշակութային և կրոնական ժառանգության վիճակը

**գնահատելու և դրա վերաբերյալ մասնագիտական գեկույց
պատրաստելու նպատակով:**

**9. Ձեռնպահ մնալ հրապարակային գործողություններից, որոնք կարող
են օգտագործվել՝ միջազգային հանրության շրջանում Արցախի բնիկ
հայ ժողովրդի նկատմամբ իրականացված էթնիկ զտման հետևանքների
միջազգային ճանաչման կամ ընդունելիության տպավորություն
ստեղծելու, ինչպես նաև բռնի տեղահանված հայ բնակչության
վերադարձի իրավունքը շրջանցելու կամ նսեմացնելու համար:**

**Մենք ակնկալում ենք, որ դիվանագիտական ներկայացուցչությունները
պաշտոնապես կքննարկեն սույն դիմումը և անհապաղ կձեռնարկեն
համապատասխան դիվանագիտական քայլեր:**

PROTEST APPEAL

To Diplomatic Missions Accredited in the Republic of Armenia

We, the undersigned civil society organizations and representatives from Artsakh, Armenia, and the Armenian Diaspora, express our strong protest against visits by foreign representatives to the territory of Artsakh, which is under Azerbaijani occupation, as well as against the impermissible public actions carried out during such visits.

Such visits cannot be regarded solely as private, tourist, or cultural activities. They take place in a territory from which the indigenous Armenian population was forcibly displaced in September 2023, while Armenian historical and cultural heritage is being deliberately destroyed, altered, appropriated, and stripped of its Armenian identity.

Of particular concern are visits by foreign representatives to Stepanakert, Shushi, Gandzasar, Dadivank, and other sites of Armenian cultural and religious heritage, accompanied by public

photographs and official statements without an adequate assessment of the situation of the displaced Armenian population and the catastrophic condition of its cultural heritage.

Such actions are actively used by Azerbaijan to create an impression of international recognition and acceptance of a policy seeking to resolve the Nagorno-Karabakh conflict through the unlawful use of force and ethnic cleansing.

We recall that on 7 December 2021, in the case of *Armenia v. Azerbaijan*, the International Court of Justice ordered Azerbaijan to take all necessary measures to prevent and punish acts of vandalism and desecration against Armenian cultural heritage, including acts targeting churches, places of worship, monuments, and cemeteries. The provisional measures indicated by the Court under Article 41 of the UN Charter are binding.

In this context, visits to Armenian heritage sites require due consideration of the relevant obligations under international law and the documented risks to their preservation.

In light of the above, we call upon diplomatic missions accredited in the Republic of Armenia to:

- 1.** Provide an appropriate political and legal assessment of visits by their representatives to the territory of Artsakh occupied by Azerbaijan.
- 2.** Request information regarding the purpose, format, and legal and ethical basis of such visits.
- 3.** Refrain from participating in activities that may contribute to the international legitimization of Azerbaijan's criminal policies towards Artsakh, its people, and Armenian cultural heritage.
- 4.** When visiting Armenian cultural and religious sites, take into account their historical affiliation and the need to preserve their Armenian identity.
- 5.** Raise with the Azerbaijani authorities the protection of Armenian churches, monasteries, monuments, cemeteries, museums, and other cultural heritage sites.

6. Demand Azerbaijan's full and unconditional compliance with the obligations established by the International Court of Justice, as well as the implementation of the right of the forcibly displaced Armenian population of Artsakh to return to their places of residence safely, with dignity, and without discrimination.

7. Consistently raise and advocate, through appropriate diplomatic and international platforms, for the right of the forcibly displaced Armenian population of Artsakh to return to their homeland safely, with dignity, and without preconditions, as an integral component of their fundamental rights and of a just and lasting peace.

8. Consistently demand, through appropriate diplomatic and international platforms, that the Azerbaijani authorities ensure unhindered access to Artsakh for an independent UNESCO mission to assess the condition of Armenian cultural and religious heritage and prepare a professional report on its status.

9. Refrain from public actions that may be used to create an impression within the international community of recognition or acceptance of the consequences of the ethnic cleansing of the indigenous Armenian population of Artsakh, or to circumvent or diminish the right of the forcibly displaced Armenian population to return.

We expect diplomatic missions to officially consider this appeal and promptly undertake appropriate diplomatic measures.

1. **Hovik Avanesov**, Cultural Heritage Ombudsman of Artsakh.
2. **Sergey Shahverdyan**, Artsakh Culture and Tourism Development Agency NGO
3. **Armine Hayrapetyan** , Artsakh Historic Environment Preservation Organization, Cultural Heritage Expert.
4. **Artak Beglaryan**, "Artsakh Union" NGO
5. **Apres Margaryan**, "Artsakh Culture Preservation Center" NGO
6. **Raffi Kortoshian**, "Research on Armenian Architecture" Foundation
7. **Emma Abrahamyan**, "Research on Armenian Architecture" Foundation

8. **Artur Arzoyan**, Association culturelle Union Franco-Arménienne (France)
9. **Anna Leyloyan-Yekmalyan** , „Hishatakaran,, NGO
10. **Larisa Alaverdyan**, Foundation Against the Violation of Law, First Human Rights Defender of Armenia
11. **Davit Yeghiazaryan**, “Return to Karvachar” NGO
12. **Armine Martirosyan**, «Tekeyan cultural union» Artsakh branch NGO
13. **Yerazik Hayriyan**, “Dizak ART” Cultural NGO
14. **Anush Ghahramanyan**, “Monteh-Avo” educational-cultural, social NGO
15. **Margarita Karamyan**, “Return to Dizak” NGO
16. **Levon Hayryan**, „For Hadrut,, NGO
17. **Mher Harutyunyan**, "Kachar" Scientific Center" NGO.
18. **Hermine Avagyan**, “Hamazgayin” Artsakh office
19. **Hovhannes Ishkhanyan**, “Eye for an Eye” Doc community NGO
20. **Melanya Balayan**, “Spiritual Artsakh" NGO,, Doctor of Historical Sciences,
21. **Naira Hayrumyan**, “MediaStep” NGO
22. **Mariam Avagyan**, "Krunk" NGO for the Protection of the Rights of Artsakh Armenians
23. **Ira Tamrazyan**, “Artsakh Artists Union" NGO
24. **Armine Petrosyan**, “Hayki Serund” Educational and Armenian- Preservation NGO
25. **Taron Hakobyan**, "Revived Motherland" NGO
26. **Hasmik Mikayelyan**, “Motherhood of Artsakh” NGO
27. **Anahit Ghazanchyan**, “Development Principles” NGO
28. **Lernik Hovhannisyan**, Artsakh Diocesan Council
29. **Gayane Shagoyan**, “Hazarashen” Armenian Center for Ethnological Studies, cultural anthropologist
30. **Lilit Bleyan**, “Muzanav” Cultural NGO, musician
31. **Armenuhi Petrosyan**, “Hay Santa” Charity Foundation
32. **Alla Arzumanyan**, “Askeran Development” Center NGO
33. **Alvard Zakaryan**, “ Bridge of Dialogue”NGO

34. **Mariam Andriasyan**, “Tnjre traditional song and dance ensemble” cultural, educational, community development and military-patriotic NGO
35. **Abgar Apinyan**, Chairman of the board of Pan-Armenian Writers Union
36. **Avetik Chalabyan**, coordinator of the “HayaQve” National Civil Union
37. **Stepan Hasan-Jalalyan** "Council of Hasan-Jalalyans" NGO
38. **Bagrat Movsesyan**, “National” Historical-Cultural NGO
39. **Hasmik Mikaelyan**, Artsakh “Maternity” NGO
40. **Silva Margaryan**, "From Artsakh to Artsakh" informational, analytical, investigational, advocacy center NGO
41. **Sayida Poghosyan**, „In ancestral steps“ Cultural NGO
42. **Hovik Gasparyan**, “Honored Artist of Artsakh” NGO
43. **Zhanna Alexanyan**, “Journalists For Human Rights” NGO
44. **Vahram Balayan**, Doctor of Historical Sciences, Professor
45. **Armen Sargsyan**, Analyst, Cultural Heritage Expert
46. **Sasun Danielyan**, Photographer & Cultural Heritage Expert.
47. **Manvel Sargsyan**, political analyst
48. **Lousine Terteryan**, journalist
49. **Mery Safaryan**, archaeologist
50. **Manushak Titanyan**, architect
51. **Ruzan Kharazyan**, architect
52. **Robert Askaryan**, sculptor
53. **Gayane Budaghyan**, Artsakh Historic Environment Preservation Organization, Cultural Heritage Expert.
54. **Zaruhi Muradyan**, member of Artist union of Armenia
55. **Lusine Gharakhanyan**, Doctor of Sciences in Psychology
56. **Grigori Sahakyan**, Lecturer
57. **Dr. Pietro A. Shakarian**, Lecturer in History, American University of Armenia
58. **Vardishagh Karapetyan**, Doctor of Biological Sciences, ass.prof., Master of Folk Art.
59. **Siranush Sargsyan**, freelance journalist

60. **Slava Sargsyan**, Honored Worker of Culture, Cultural Heritage Expert
61. **Armine Gulgulyan**, engineer
62. **Anahit Grigoryan**, archaeologist
63. **Avetik Aghabekyan**, Cultural Heritage Expert
64. **Aida Avetisyan**, biologist, Armenian National Academy of Sciences
65. **Hamest Tamrazyan**, Pdh, Associate professor, philologist (Switzerland)
66. **Violet Grigoryan**, Writer
67. **Narine Aghabekyan**, MA, Political Science and International Affairs
68. **Sargis Zeytunyan**, Lecturer, American University of Armenia
69. **Armine Sakhoyan**, journalist
70. **Loretta Abrahamyan**, Historian
71. **Gagik Avanesyan**, Civil Engineer
72. **Seda Grigoryan**, Blue Shield Armenia
73. **Ashot Melkonyan**, Institute of History, Doctor of History, Professor, Academician of the NAS RA
74. **Nina Karapetyants**, lawyer
75. **Gayane Avetisyan** ,Lawyer
76. **Gevorg Sargsyan**, Painter
77. **Vahan Savadyan**, Mayor of Hadrut.
78. **Marine Mkrtchyan**, journalist
79. **Gagik Khachatryan**, Cultural Studies Specialist
80. **Nelli Hakobyan**, archivist
81. **Davit Gyulzatyan**, Lecturer of Vanadzor State University
82. **Karen Khachatryan**, Teacher
83. **Roza Hovhannisyan**, journalist
84. **Vardan Tashchyan**, Reserve Officer of the Nagorno-Karabakh Republic Defense Army, Lebanon
85. **Sako Kassabian**, Publisher. (Lebanon)
86. **Rita Kasabian**, English Language and Literature teacher, Lebanon

87. **Haroutioun Khatchadourian**, independent researcher on Armenian Heritage, France

88. **Arpi Topchyan** , Public figure.

89. **Martik Gasparyan**,. Forensic Expert; Member of the Scientific Council of the Russian Academy of Sciences (RAS)